

De danske provinsbyer har fået nye smukke byrum - men er de dynamiske nok?

Af Gitte Marling og Helle Juul

Bymidterne har fået et løft over det ganske land. Bilerne er blevet fortrængt til fordel for ikke blot en gågade men hele net af gågader med mange nye små og store pladser. Nye belægninger i granit, træer, blomsterkummer, bænke og belysninger danner en behagelig ramme om bylivet. Der er skabt adgang til fjorde og bugter og åbnet op for nye rekreative muligheder.

Der er kommet meget mere byliv. Mange cafeer inviterer til ophold og en række byfester, sommer arrangementer og lignende samler byens borgere. Midt på dagen, en almindelig hverdag i august, er der relativt mange mennesker på shopping tur i Thisted, Silkeborg, Herning, Skjern og i Varde. Børnene pjasker i de nye vandkunst, bænke er besat, og selv de mere uofficielle siddepladser er i anvendelse.

Vi er på Jyllandsturné med Center for Byrumsforskning / Real Dania Forskning, for med øjne og krop at opleve hvad der er sket i de jyske byer på byrumsfronten. Forud for turen har centret gennemført en større spørgeskemaundersøgelse til alle danske større bykommuner. Skemaerne, hvori man kan læse om de nyeste initiativer, forbedring og arrangementer, har inspireret til turens tilrettelæggelse.

Mange års indsats for bedre byrum og for fodgænger zoner i de centrale bydele synes at bære frugt, og det er en tilfreds Jan Gehl, der gang på gang bemærker sig, at bænke er placeret fornuftigt i forhold til sol, vind og udsigt, at træer og blomster skaber oaser og vand liv. Man kan ved selvsyn konstatere at udsigtslinier til fjord og landskab er holdt åbne, at bygningernes facader ikke i så høj grad længere er skåret over af baldakiner, og at der er investeret betydelige summer i kostbare belægninger, vandkunst, inventar og belysning.

I Thisted og har man sat fokus på aksen langs Storegade fra byens gamle bydel med det centrale torv og ned til havnen. Der hvor gaden ender, finder vi byens havneplads.

Med denne nye plads har Thisted fået et nyt centralt mødested, der er planlagt med stor omsorg for gode opholdsmuligheder, vellykket design af orientering, rum og flader og en betagende smuk udsigt over Limfjorden til Mors. Her er der skabt en moderne "alminding" netop på det sted, hvor byen møder fjorden, og hvor den første pier lå.

Pladsen og gadeforløbet er således med til at understrege Thistedes historie og byarkitektoniske værdier.

Fig. 1

Stemningen er afslappet på Thisted's nye offentlige mødested. Grøn salat på cafébordene. Solene kroppe på siddestenene. Legende børn i vandet og på scenen.

Længere mod syd i Varde er byen ved at gøre klar til den følgende dag at modtage Brolæggerlavets pris for smuk belægning på byens gamle kirke- og markedsplads. Gamle og nye belægninger optræder side om side, og brolæggerarbejdet er udført meget professionelt. Tilsammen et meget smukt eksempel på, hvorledes den byarkitektoniske kulturarv værnes til glæde for byens lokale borgere og for byens besøgende.

Fig. 2

På byens torv i Varde sender en vandkunst en strøm af vand ned gennem en snoet rende i brostensbelægningen. Vandets tilstedeværelse og retning understreger pladsens hældning – og giver samtidig mulighed for leg og oplevelse.

Her er rart og ufarligt

Der er rart i Thisted og Varde, ligesom der er det i en lang række af de andre byer, vi besøgte. Behageligt byliv. Ufarligt. Hyggeligt.

Væk er alkoholikere og narkomaner. De har fundet mere ydmyge og knapt så besøgte steder at samles. Og godt det samme kan man måske forledes til at mene, for de ser jo ofte snavsede, sølle og måske ligefrem farlige ud.

Væk er også de unge, der larmer med rulleskøjter og skateboard. Det er vi måske heller ikke umiddelbart kedede af. De ødelægger den nye belægning og henvises derfor som oftest til P- anlæg og tomme baggårde.

I det hele taget er der ikke megen skævhed eller megen ungdomskultur at spore i bymidterne. Det kan undre, da aviserne er fyldte med kedelige meldinger om alkohol- og stofproblemer med unge helt ned i 12årsalderen i de ellers så børnevenlige danske provinsbyer. Da de "små unge" ikke er velkomne på diskoteker og barer foregår øldrikkeri mv. i det skjulte om aftenen i parker og på legepladser. Men det er ikke rigtigt fedt, og de unge synes at kede sig. De har ingen reelle udfordringer og ingen muligheder for at samles frit i det offentlige rum eller for at dyrke et moderne ungdomsliv, der tidligere og tidligere mimer de 18-35-åriges byliv.

Det er imidlertid også vanskeligt at få øje på indvandres og nydanskernes kulturelle aftryk på provinsbyens hud. De bor her. Det siger statistikken. Men hverken deres religion eller mødekultur er repræsenteret i den nye byarkitektur i vores bycentre. Hvorfor er den i grunden ikke det, kan man med god ret spørge?

I centrets spørgeskemaundersøgelse, havde kun to byer besvaret positivt på spørgsmålet vedr. om, der de seneste 5 år var taget initiativer til aktiviteter eller rum for nydanskere eller minoritetsgrupper. En af byerne er Randers, hvor der er etableret et domæne for etniske danskere sammen med kunstner grupper fra byen og det kreative foreningsliv.

Det ligger centralt; men ikke direkte ud til et af byens offentlige gamle eller nye pladser. Derfor er det nødvendigt med vejvisere. Således viser små messingstjerner i fortovsbelægningen vej til "Underværket", der består af fire bygninger med værksteder, mødelokaler, en lille etnisk handelsbasar og et overdækket torv.

Vi er først nået frem til Underværket i Randers efter lukketid; men dørene til det overdækkede torv er åbne, og et par familier har sat sig til at spise aftensmad ved borde i deres butikker.

Vi kigger os nysgerrigt om i bygningen. Vi havde forventet at møde en etnisk æstetik, noget udansk midt i Randers eller måske en rå kunstkultur. Det er der ikke meget af. Her er rart, men også lidt for ordentligt. Mest af alt minder bygningen om et kommunalt værested bygget af gedigne materialer og med dansk kunsthåndværk som udsmykning. Måske basarstemningen er mere fremtrædende i åbningstiden, hvor boder og besøgende får bygningen til at træde mere i baggrunden?

Fig. 3
 Underværket i Randers: Allerede på den lille plads foran bygningen fornemmes dettes steds ildsjæle repræsenteret ved små og store hjemmefabrikerede skilte, der på et kreativt dansk fortæller om arrangementer og diverse tilbud.

Efter Randers, hvor vi også fik set på den igangværende store omdannelse af pladser og gadeforløb i den centrale bydel, gik turen til Silkeborg. Her vi skulle vi overnatte på et hotel, der er indrettet i forbindelse med omdannelse af byens store gamle papirfabrik. Foruden hotel og boliger indeholder det nye kompleks også et nyt koncerthus, boliger, lokaler til kreative virksomheder, arkitektfirmaer samt kommunalt drevne kunstner værksteder og en række cafeer og nye pladser. Nye planer om at udvide aktiviteterne med en højskole for dans, teater og musik er netop blevet offentliggjort. Den nye højskole får navnet Performance House.

Fig. 4.

Silkeborgs nye kulturmekka, Papirfabrikken, er beliggende ved den hvirvlende Gudenå og et par større søer, og understreger med al tydelighed Silkeborgs lokalisering midt i det overvældende smukke Søhøjland. Vand indgår i mange af byens rum, blandt andet også i rundkørslen ved Papirfabrikken. I forbindelse med Performans House, er der forslag om et interaktivt springvand skabt af kunstneren Jeppe Hein.

Foruden, Thisted, Randers, Varde og Silkeborg omfatter turen desuden besøg i Nørresundby, Skive, Ikast, Herning, Skjern, Tarm, Ribe, Vejle, Haderslev, Kolding og Sønderborg. Alle steder er der sket store forbedringer, og vi kan ved selvsyn konstatere, at de jyske byer har gjort en kæmpe indsats for at skabe nye, bedre og smukke byrum.

I vores glæde over alle de smukke byrum, de fornuftige indretninger, historien, der træder frem, naturen, vandet og det grønne, blander der sig imidlertid efterhånden også et mismod over, at det hele synes at være blevet meget meget pænt og undertiden uinteressant og uden dynamik, uden ridser i lakken. Pæne rum, pæne mennesker, stilfærdig adfærd, ingen provokationer, intet der skriger eller råber – råber os op.

Det er den samme slags rum vi møder mange steder. Den store åbne torveplads med nye belægnings, var det torvet i Esbjerg eller i Herning? Pladserne og bylivet minder trods mindre særpræg meget om hinanden. Det er den dansk middelklassens byrum, der entydigt præger billedet.

Fig. 4.
 Skive, Esbjerg, Herning, Nørresundby & Ribe. Den danske middelklasses byrum...

Byen som scene for det sociale og kulturelle møde – for udveksling af perspektiver

Er det et problem at byrummene er så pæne og inviterer til pæn adfærd? Ja, det mener vi faktisk, at det er. Vi finder, at det er et problem, at vi i vores færden i byen ikke møder noget uforudset eller uventet, eller noget, der f.eks. kan udfordre vores hverdag og vanetænkning. Noget der kan få os til at reflektere over vores eget perspektiv på dette og hint. Noget der får os til at få nye ideer.

Det er middelklassens smag og æstetik der er repræsenteret i byarkitekturen, fordi byrummene så entydigt henvender sig i deres udformning, funktioner og design til denne gruppe.

Det er også middelklassen, der langt hen af vejen står for de arrangementer, som finder sted i byens rum. Vi er også rigtig mange i denne brede kategori, så der er ikke noget forkert i, at vi præger bybilledet. Men det er vigtigt, at byen som scene for social og kulturel udveksling giver plads til større mangfoldighed og til at møde det "fremmede" og uventede.

Ifølge den franske sociolog Pierre Bourdieu (se værket "distinktionen" fra 1995) er det nemlig ikke fra middelklassen at kulturel og samfundsmæssig fornyelse kommer. I sine teorier om livsstil gør han sig til talsmand for, at middelklassen interesserer sig for borgerskabets kunstformer og livsstil. Efterligner. Men holder sig for det meste til det kendte og sikre, til de anerkendte designs. Ligesom man søger at opføre sig korrekt og tager afstand fra personer, der ikke følger kodeks for opførsel og påklædning. Man vender ryggen til det fremmede og finder det sært eller underligt. Grimt. Man er med andre ord hele tiden på vagt for at falde igennem eller træde ved siden af normer og regler.

Hvis alle danske byer og alle byens rum henvender sig til den pæne middelklasse, så forsvinder dynamikken. Og mens vi dør af egen kedsomhed, kæmper byerne deres indbyrdes kamp om at få en plads på landkortet.

Vi ved jo, at de danske byer og deres centrale bydele er under konstant økonomisk pres.

Konkurrencen mellem byerne indbyrdes er hård, for ikke at tale om konkurrencen fra de stadig flere indkøbscentre og temaparker langs byernes udfaldsveje. Disse centre tiltrækker et meget stort købedygtigt publikum med deres store vareudbud, der ofte udbydes til fordelagtige priser. Knaldtilbud kan f.eks. få den danske middelklasse til at køre langt. Da Bilka i City Syd ved Aalborg senest havde fødselsdagstilbud stod således 25.000 nordjyder i kø ved kasserne i op til 3 timer for at handle billige sodavand mv. (Nordjyske, 14.08.06). Så noget tyder på, at der er "drive" i billige sodavand...

Samtidig tyder meget på at den entropiske spænding mellem storcentrenes og bycentrenes byliv og shopping tilbud er faldende fordi begge shopping miljøerne går efter de samme tre ting: ensartede kædebutikker, lidt cafeer og ufarlig mainstream underholdning = samme type af fun shopping!

De gamle bykernes kamp for at overleve som byens identitetsskabende brand besværliggøres desuden ved at de traditionelle økonomiske dynamoer er under afvikling, og har været det længe: Småerhvervet forsvinder, havneindustrien bukker under osv. Disse økonomiske drivkræfter skal erstattes af kulturliv og nye oplevelsesorienterede økonomier. Hvordan bærer man sig ad med det i Tarm, Ikast, Herning og Haderslev? Kan pæne byrum og shopping bære byerne fremad? Det tvivler vi på. Vi tror der skal mere til.

Byrumsstrategier og programmer der sikrer kulturel dynamik og udvikling

Men hvad er det så, dette mere kunne bestå af? Hvad er det vi mener, der bør være de kommende års urban design opgaver?

Vi finder, at arbejdet med at vitalisere byens rum og scener må tage det næste skridt fra at skabe smukke rammer til at understøtte strategier for bylivet. Vores forskning og faglige praksis viser os, at der er behov for strategier, der tager afsæt i de lokale aktører, som kan bidrage til at skabe nye hybride byrum med et bredt og mangfoldigt byliv.

Vi taler ikke blot om aktører, der knytter sig til butikker og shopping miljøer, men også om lokale aktører som musikliv, sportsforeninger, videns – og uddannelsesinstitutioner, skoler, foreninger, ungdomsmiljøer og erhvervslivet.

Udfordringerne til provinsbyerne er udvikling af robuste strategier, der ser byen i et helhedsorienteret perspektiv. At være proaktive i forhold til åbenhed, dialog og inddragelse af flere forskellige aktører i planprocessen, som sikrer ejerskab til proces og resultat. Kravet er ikke udelukkende at se byrummene som center/ forstadsproblematik, men se byrummene som identitetsbærer af byens kvartersprofil som helhed.

Det handler efter vores opfattelse om at skabe en ny dynamik mellem indbyrdes fremmede kulturer og livsstile ved at etablere nye byscener for samarbejder mellem kulturinstitutioner, virksomheder og uddannelsesmiljøer; og ved at skabe begivenheder, der rykker og har perspektiv. Også i de mindre byer. Vi vil i det følgende pege på nogle centrale indsatsområder i denne forbindelse.

1. Byernes selvforståelse og branding:

For øjeblikket arbejder flere byer med branding strategier. I den forbindelse rejses typisk spørgsmål vedr. hvordan byen forstår sig selv. Der er stor forskel på om arbejdet koncentrerer sig om at fremstille byen ideelt, som et produkt man gerne vil sælge til virksomheder, turister og potentielle middelklasse tilflyttere. Det vil sige at vægten lægges på at præsentere byen, sådan som man forestiller sig målgruppen ønsker det og ser som positivt; Eller om arbejdet tværtimod koncentrerer sig om at finde frem til at forstå og kortlægge den historiske identitet sammen med den spirende nye ved at stille spørgsmål ved, hvem vi egentlig er og ved hvem, der er byens brugere og aktører.

Det er den sidste nævnte tilgang, som vi vil plædere for. Kun ved at inkludere bredden, det skæve, det rå kan man nemlig skabe en ny dynamisk platform for at arbejde med kulturudvikling. Et eksempel fra Aalborg kan måske uddybe dette:

Aalborg er en by, der som så mange andre er under forandring fra industriby til videns - og kulturby. De store gamle industriarbejdspladser er stort set alle borte, i stedet vokser universitet og mere højteknologiske virksomheder. De veluddannede og de uddannelsessøgende er begyndt at præge bylivet og stiller krav om et anderledes kulturliv og nye fritidstilbud.

Det er en udvikling, som universitet og kommunen gerne vil støtte. Derfor er man også i Aalborg i gang med at brande byen på ny. Midt i hele arbejdet med at give Aalborg et nyt brand kommer Jacob Ejersbos roman, "Nordkraft" i boghandlen. Hurtigt efter indspilles romanen som film, der i grå billeder skildrer det rå narkomiljø i Aalborg. Industrimiljøerne. Bagsiderne. Her præsenteres de sider, vi helst vil glemme og arbejde os væk fra.

Filmen vakte modsatrettede følelser. "Den er katastrofal", mente nogle af byens "bannerførere" i deres kronikker i den lokale avis. "Den tegner et negativt billede af byen". "Den viser den grimme industri, som vi altid har hadet for sin hæslighed".

Andre havde et andet fokus, og mente af filmen var spændende, fordi den fokuserede ved det unikke ved Aalborg. Det var ikke nødvendigvis narkomiljøerne, man mente; men potentialerne i den rå industriarkitektur og i de områder, der endnu ikke var invaderet af middelklassens smag og livsstil. Aalborg har stadig sprækker, hvor noget alternativt kan spire. Filmen satte fokus på en identitet, som kan udnyttes i den fremtidige kulturudvikling.

I dag diskuterer man livligt i byen, om man skal rive den gamle industri ned og bygge nye pæne boliger og kontorer, og anlægge nydelige byrum – eller om man skal frelse de store

volumener og lade dem fungere som katalysatorer for et kreativt udviklingsarbejde med etablering af mødesteder og rum, drevet af et samarbejde mellem kunst, kultur og erhverv. Den igangværende omdannelsen af det nedlagte Nordkraft til kulturcenter er del af en sådan strategi; og Aalborg har endnu flere sådanne industrikulturelle områder: Østhavnen, det store område ved Eternitfabrikken for ikke at tale om det fantastiske område ved cementfabrikken, Portland, hvor der stadig er produktion og rygende skorstene. Beton. Rustent jern. Vild natur. Fantastisk formsprog og volumener. Kan rumlighederne og æstetikken her bringes i spil så har Aalborg noget at byde på, der i en dansk sammenhæng er unik. Vores pointe er med andre ord, at det er vigtigt at have øje for æstetiske potentialer, der er andet end det traditionelle pæne.

2. Et nuanceret og demokratisk byliv

Mennesker tiltrækker andre mennesker pointerer Jan Gehl. Hans pointe er endvidere, at det er vigtigt at koncentrere og samle kræfterne omkring centrale strøg eller områder i byen for at skabe en aktiv zone.

Vi vil tilføje, at det er vigtigt, at det ikke bare er mere af det samme, som samles; men at der bevidst programmeres et varieret udbud. At der skabes, hvad vi vil kalde offentlige domæner, det vil sige steder og rum, hvor forskellige kulturer mødes og udveksler perspektiv.

Det er vigtigt at indskrive nydanskernes kulturer i vores byliv sammen med de unges, de skæves og de anderledes' hvis bycentrene skal fungere som kulturelle smeltedigler og fælles domæner som borgerne bredt kan identificere sig med.

Det kan ske ved at indrette pladser og offentligt tilgængelige rum på en sådan måde at de inviterer forskellige kulturelle miljøer og livsstilsgrupper til ophold. Sommer vinter, dag, aften og nat.

Det kan også ske ved at der arbejdes med "event space", hvor der arrangeres forskellige arrangementer, som henvender sig til skiftende målgrupper.

Vores fokus i denne forbindelse er altså, at der bør arbejdes bevidst med at skabe rum og begivenheder for større mangfoldighed.

3. De lærende byrum

Underholdning har erobret byerne på godt og ondt. Vi vil underholdes når vi har fri, når vi køber ind, skal være sammen med vores børn osv. Det har handelsstandsforeningerne over det ganske land annammet. Derfor arrangeres der forskellige aktiviteter, der kan få shoppingturen til at blive til en oplevelse. "Open by Night", "Crazy Days", "Shopping Sundays" osv. trækker Familien Danmark til; men spørgsmålet er, som også rejst ovenfor, om røde pølser, øl, musik, dans og gøgl og særlige tilbud på varer kan skabe en spændende, udfordrende og oplevelsesrig by.

Der synes at være en stigende interesse for at kombinere oplevelse med at lære nyt. Det kan være om historiske forhold, om teknik, miljø og forskellige produktionsforhold. Der er i det hele taget stigende interesse for at få indblik i nogle af de processer, som normalt er skjult for offentligheden.

Nu hvor vi har fået alle disse fine og smukke byrum, er det spørgsmålet, om de ikke kan bruges som scener for mødet mellem byens videns institutioner, uddannelser, erhvervsliv og det offentlige byliv i almindelighed?

Et lille eksempel kan være at skolen rykker ud i byen. "Med hele skolen som klasseværelse", var overskriften på en artikel i dagbladet Politiken den 14. oktober i år. Artiklen beskrev et efterårs løb i København, hvor eleverne i 9. klasse fik forskellige opgaver i byens rum til stor

morskab og interesse for byens andre besøgende. Et andet eksempel er, da Aalborg Katedralskolens musikelever for et par år siden tog opstilling i en række butiksvinduer og leverede deres musikprogram for overraskede borgere.

Hvert år på kulturmatten inviterer Arkitektur og Designstuderende fra Aalborg Universitet byens borgere indenfor til udstilling og performans på Gl. Torv. Det tiltrækker rigtig mange besøgende, fordi det kan kombineres med andre kreative uddannelsers og foreningers arrangementer i byens rum.

Teknik og naturfestivals er andre eksempler på uddannelses- og forskningsmiljøernes udnyttelse af den stigende interesse for "edutainment" i byens rum. Kommunerne er heller ikke sene til at følge op. Selv noget så usædvanligt som muligheden for at komme på besøg på affaldssorteringen i Hjørring, var denne sommer et nyt udflugtsmål med stor søgning. Men disse eksempler er blot små tiltag, og hele aktivitetsområdet kan gøres meget bedre og mere målrettet.

Der er mange lokale kræfter og mange nye interessante møder i feltet mellem viden og oplevelse. Det fremtidige arbejde må fokusere på at gøre disse ideer og aktiviteter til mere faste dele af det programmerede byliv for at styrke indholdet i det, vi skal være sammen om i byens rum.

4. Hverdagslivets byrum

Hvad er det for typer af byrum vi taler om? Vi mener, det er rigtigt at kræfterne i provinsbyerne samles og integreres med vægt på byernes bymidter og havnefronter. Sådan som det også allerede sker. Dette er især vigtigt i de mindre byer. Det er dog vigtigt ikke kun at fokusere på bytorvet. Stationen, busterminalen og andre transitrum / mellemrum og /hverdagsrum, er vigtige at inddrage, fordi det er her mange mennesker passerer hinanden hver dag.

Vi mener, at det er nyttigt at tænke i nye hybride rum, f.eks. rum, der kombinerer funktioner som at vente på bussen eller toget med at informere, underholde eller skabe en uventet oplevelse.

Hverdagens byrum bør også kobles op på "sund – by" koncepter, motionsprogrammer og aktiviteter, der kan få alle op af sofaen og ud i byens rum. De aktive byrum er kommet for at blive. De mange centralt placerede skøjtebaner er blevet et hit.

Det er vigtigt at designstrategier ikke kun tager højde for årlige arrangementer med maraton og løb i byens gader, skiløb og cykelløb; men tænker i mere permanente strategier for at få sport og fysisk udfoldelse frem i første række. Synliggjort som vigtige bylivsfunktioner.

Der er ingen grund til at skolernes idrætsbaner eller at klubbers træningsarealer, skal gemmes bag bygninger og lukkede hegn. Vi vil opfordre til at der fremover tænkes i større transparens og i motions ruter, som integrerede dele af byrumspolitikken.

5. Lommer for uforudseeligheden

Kigger vi mod Malmø kan vi finde denne transparens. Svenskerne en lang tradition for åbne dialogorienterede samarbejder, med den klare sidegevinst at der udvikles strategier for de åbne områder, der ikke er i spil og samtidig er proaktiv i forhold til organiseringen af bydelens fremtidige byliv.

I forbindelse med beslutningen om placering af Malmø Høgskola på Universitetsholmen i 1997 startede en lang transformeringsproces fra industriby til universitetsby. Universitetsholmen er en del af Västra havnen, hvor bl.a. Kochums har været den afgørende profil gennem mange år.

Malmø stad greb denne chance for at søge en koncentration af fremtidig byvækst i tæt tilknytning til den indre by, gennem etableringen af 4 Q-books, der fastlagde Universitetsholmens fremtidige udvikling. Samtidig blev der fastlagt en række områder, som blev friholdt for udvikling.

Resultatet er fire Q-BOOK's som fastlægger retningslinier for Q book 1; *Overordnet bystrategi*, Q-BOOK 2+3: *Byens gulv* – Pladser, torve, offentlig /privat, infrastruktur mødet med vandet, mv. og *Byens Struktur* - arkitektoniske retningslinier for udformning af bygningsstrukturen, og endelig Q-BOOK 4: *Kunst* i det offentlige rum.

En robust planlægning skaber forudsætningerne for de uforudseelige lommer. Midt mellem Västra Havnen og Universitetsholmen, som bl.a. huser regionens imponerende skyskraber – ”Turning Torso” og Boo1, ligger der i dag en attraktion, der får Barcelonas skateboardbaner til at blegne. Et ca. 100 x 100 meter hvidt betonfelt, en omvendt æggebakke, der skaber et unikt og anderledes samlingspunkt.

Når vi i det danske bymiljø savner mangfoldigheden, den fremmede og det fremmede er det fordi vi ser det åbne og tvetydige som det moderne byrums fornemmeste træk. Mennesket skal udfordres, især tolerancen skal udvides for derigennem at minimere frygten for det anderledes. Fremtidens by skal være åben, inviterende og tilpasningsdygtig overfor forandringer.

Fig. 5. skateboard banen i Malmø er i europæisk klasse og et unikt nyt samlingspunkt

6. Materialer og arkitektoniske udtryk

Lad os slå det fast med det samme: vi har ikke noget imod brosten eller andre former for natursten. Tværtimod finder vi dem smukke. Og de bliver kun smukkere i brug. Men vi vil gerne slå et slag for, at de danske provinsbyer tager mod til sig og eksperimenterer med andre former for materialer afhængig af sted og arkitektonisk kontekst. Lys og elektroniske medier er også kommet for at blive i de offentlige byrum. Som led i strategier for at skabe oplevelser, læring og events er disse medier også uundværlige redskaber. Det kunne være spændende at se mere til den elektroniske verden i fremtidens byer. Også i de små byer i Jylland.

De danske provinsbyer har noget at byde på

De store danske provinsbyer er aktive på den kulturelle front. Rock koncerter, festuger og meget mere skaber omtale og energi.

De mindre og små provinsbyer har det vanskeligere. Det kan godt være, man ikke her gæstes så ofte af avantgarden inden for kunst og kreative fag. At man ikke kan præsentere et flow af events, der skaber omtale og økonomi i byen; men så må man basere sig på det, som er.

Selv i små byer har man trafik dæmpende foranstaltninger. Man har nye torve, net af gågader, nye havnefronter, velbevarede gamle bydele og større og mindre grønne friarealer.

Undersøgelsen, foretaget af Center for Byrums- og Realdania forskning, viser også, at vi over det ganske land har en række af årlige festivaler, sommerfester, byfester, kulturnætter, cykelløb, by- og naturvandring, "sund by arrangementer", børnearrangementer osv. Listen er lang over de forskellige begivenheder, som selv små byer formår at stable på benene. Aktivitetsniveauet er med andre ord højt.

Og man har branding - processer i gang, som ikke blot handler om at sælge byen som en vare; men handler om at skabe en intern identitet, selvforståelse og debat af hvor man, som by skal arbejde sig hen.

Fra den internationale byscene er der masser af eksempler på anvendelse af nye typer af materialer, på design af interaktive byrum, lyssætning og sæsonvariation i anvendelsen af byrummene.

Vi har altså både rum, virkelyst og inspirations muligheder, så der er noget at bygge videre på. Det skal blive spændende at se, om det lykkes at skabe byrum, der virker mentalt og socialt stimulerende på brugerne og som tilsammen rummer hele byens mangfoldighed. Det kræver en bevidst byrumspolitik og designstrategi, der omfatter offentlige mødesteder for oplevelse, for fysisk udfoldelse, for læring og for kulturel udveksling ikke blot for middelklassen; men også mellem gamle og nye danskere mellem generationer og forskellige livsstile.

Gitte Marling er arkitekt / urban designer, PH. D. og lektor ved Institut for Arkitektur & Design, Aalborg Universitet.

Helle Juul er arkitekt, M.A.A, PH. D. Og partner i JUULIFROST Arkitekter I København.

Illustrationer: egne fotos